

**MÄLARDALENS HÖGSKOLA
ESKILSTUNA VÄSTERÅS**

”MAN PRATAR INTE SÅ JÄTTEMYCKET OM DET, ALLTSÅ ANVÄNDER BEGREPPET INTERKULTURALITET”

Interkulturalitet i praktiken – ur ett förskollärarperspektiv

**MICHELLE LYIMO
ROBIN STRÖM**

**MÄLARDALENS HÖGSKOLA
ESKILSTUNA VÄSTERÅS**

Akademien för utbildning	SJÄLVSTÄNDIGT ARBETE	
kultur och kommunikation	PEA 098	15 hp
	HT20	2021

SAMMANFATTNING

Michelle Lyimo och Robin Ström

” man pratar inte så jättemycket om det, alltså använder begreppet interkulturalitet”

Interkulturalitet i praktiken – ur ett förskollärarperspektiv

” you do not talk about it a lot, in other words, using the phrase interculturality”

Intercultural practice – from a preschool teacher’s perspective

Årtal 2021

Antal sidor: 33

Den här studien syftar till att undersöka hur interkulturalitet kan synliggöras i praktiken, utifrån förskollärares beskrivningar. Studiens valda forskningsmetod är en kvalitativ semistrukturerad intervjuform, där åtta förskollärare intervjuats. Resultatet visar att interkulturalitet är ett brett begrepp som oftast kopplas till mångfald och arbetet med det varierar från förskola till förskola. Vår slutsats är att beskrivningen av begreppet och beskrivningen av det praktiska arbetet skiljer sig och att det kan behövas mer kunskap om innebörden av interkulturalitet, för att kunna tillämpa det i all förskoleverksamhet.

Nyckelord: flerspråkighet, förskola, förskollärare, intercultur*, interkultur*, mångfald,

Innehållsförteckning

1	Inledning.....	1
1.1	Syfte och frågeställningar.....	1
1.2	Uppsatsens disposition.....	2
2	Bakgrund.....	2
2.1	Historisk tillbakablick.....	2
2.2	Lagar och styrdokument.....	3
2.3	Tidigare forskning.....	4
2.3.1	Att förstå interkulturalitet.....	4
2.3.2	Förhållningssätt.....	5
2.3.3	Medvetenhet och reflektion.....	6
2.4	Teoretiskt ramverk.....	7
3	Metod.....	10
3.1	Metodologi.....	10
3.2	Urval.....	10
3.3	Datainsamling.....	11
3.4	Materialbearbetning.....	12
3.5	Studiens kvalitet.....	12
3.5.1	Forskningsetiska principer.....	12
3.5.2	Tillförlitlighet.....	14
4	Resultat.....	15
4.1	Beskrivningar av begreppet interkulturalitet.....	15
4.1.1	Interkulturalitet som komplext och viktigt.....	15
4.1.2	Aspekter av interkulturalitet.....	15
4.1.3	Sammanfattningsvis.....	16
4.2	Beskrivningar av interkulturellt arbetssätt.....	17
4.2.1	Att arbeta mer eller mindre aktivt.....	17
4.2.2	Synliggörande genom kommunikation.....	17
4.2.3	Egenskaper som beskrivs som gynnande för arbetet.....	18
4.2.4	Sammanfattningsvis.....	19
4.3	Beskrivningar av påverkansfaktorer.....	19
4.3.1	Samverkan med vårdnadshavare.....	19
4.3.2	Ekonomi och materiella resurser.....	20
4.3.3	Begränsad kunskaps- och kompetensutveckling.....	20
4.3.4	Sammanfattningsvis.....	21
5	Analys.....	21
5.1	Komplexitet, egenskapsperspektiv och handlingsperspektiv.....	21
5.2	Mångfald och flerspråkighet.....	23
5.2.1	Interkulturellt förhållningssätt.....	24
5.3	Det interkulturella arbetets komplexitet.....	24
6	Diskussion.....	25
6.1	Skillnader av definition och arbetssätt.....	25
6.2	Möjliga konsekvenser.....	27
6.3	Metoddiskussion.....	27
6.4	Slutsats.....	28
6.5	Förslag på utvecklingsområden och vidare forskning.....	28
	Referenser.....	30
	Bilaga 1 - Informationsbrev.....	32
	Bilaga 2 - Intervjufrågor.....	33

1 Inledning

”Förskolan har också ett tydligt mångkulturellt och interkulturellt förhållningssätt [...] för att säkerställa inkludering” (Västerås Stad, 2018).

Under vår VFU var ett av våra lärandemål att redogöra för hur vi hade synliggjort interkulturalitet. För oss var det ett relativt nytt begrepp som vi har stött på under vår utbildning, men aldrig fördjupat oss i. Av erfarenhet kunde vi se att begreppet var komplext och kunde tolkas olika, därför uppstod ett intresse att ta reda på vad begreppet innebär och hur det kan tillämpas i det praktiska arbetet. Vi anser att det kan vara av vikt att ta reda på hur förskollärare kan arbeta med interkulturalitet då det svenska samhället har ett brett utbud av kulturer som alla ska kunna mötas och respektfullt bemötas i förskolans verksamhet. Skolverket (2018) menar att ”Kännedom om olika levnadsförhållanden och kulturer kan bidra till att utveckla en förmåga att förstå och leva sig in i andra människors villkor och värderingar” (s. 6).

Vi har sett att ett interkulturellt arbete efterfrågas inom skola och förskola, bland annat genom lokala riktlinjer som Pedagogisk inriktning för Västerås Stads kommunala förskolor (Västerås Stad, 2018). Begreppet efterfrågas men en klar definition saknas och det kan bli upp till var och en av förskollärarna att tolka begreppet och förhålla sig till sin tolkning. Stier och Riddersporre (2019) menar att det kan uppstå komplikationer om förskollärare får i uppdrag att arbeta med något som inte definieras i styrdokument, vare sig det är lokala och nationella.

1.1 Syfte och frågeställningar

Syfte:

Syftet med studien är att undersöka, utifrån förskollärares beskrivningar, hur interkulturalitet kan synliggöras i praktiken. Det kan ge en inblick i hur en interkulturell verksamhet kan bedrivas. Inblicken kan vara till hjälp för blivande och aktiva förskollärare att lyfta fram interkulturalitet i sina verksamheter.

Frågeställningar:

Hur beskriver förskollärare begreppet interkulturalitet?

Hur beskriver förskollärare arbetet med interkulturalitet?

Vilka faktorer beskriver förskollärare kan påverka arbetet med interkulturalitet?

1.2 Uppsatsens disposition

Här redogör vi för studiens uppbyggnad.

Bakgrund: I det här avsnitt redogör vi för en *historisk tillbakablick* av interkulturalitet, *lagar och styrdokument*. Sedan delger vi *tidigare forskning* inom området, det avsnittet är indelat i tre underrubriker. Slutligen skriver vi fram studiens *teoretiska ramverk*.

Metod: Under avsnittet metod delger vi studiens *metodologi, urval, datainsamling, materialbearbetning* och *studiens kvalitet*.

Resultat: I resultatkapitlet redogörs resultatet i studien i form av kapitlen *Beskrivningar av interkulturalitet, Beskrivningar av arbetssätt* och *Beskrivningar av påverkansfaktorer*.

Analys: I det här avsnittet analyserar vi resultatet utifrån studiens teoretiska ramverk samt relevant forskning.

Diskussion: Under avsnittet diskussion diskuterar vi resultatet utifrån vad tidigare forskning skriver fram om interkulturalitet. Sedan följer en *metoddiskussion* följt av studiens *slutsats*. Till sist presenterar vi förslag på *utvecklingsområden* samt *vidare forskning*.

2 Bakgrund

Under rubriken bakgrund skriver vi fram hur begreppet interkulturalitet har *utvecklats genom historien*. Vi redogör även för vilka *lagar och styrdokument* som lyfter interkulturalitet eller aspekter av interkulturalitet. I kapitlet *tidigare forskning* delger vi relevant forskning inom området och till sist presenterar vi vårt *teoretiska ramverk* som vi kommer använda för att analysera resultatet.

2.1 Historisk tillbakablick

Utvecklingen av arbetet med interkulturalitet har sedan 1980-talet ägt rum i Sverige. Arbetet har främst bestått i att främja interkulturell kommunikation och undervisning. Lahdenperä (2004) menar att interkulturalitet främst har setts som en inriktning inom bland annat skolväsendet som behandlar potentiella komplikationer som kan uppstå i samband med att man umgås utanför sin kultur. I början av 1980-talet blev begreppet interkulturell undervisning mer officiellt. Lunneblad (2013) nämner att termen rekommenderades att användas som uttryck för ett växande behov för människor att förhålla sig till varandra i bland annat skolan. Interkulturell undervisning var från början tänkt att fungera som ett enskilt moment i barnens undervisning. 1985 kom ett beslut från riksdagen att interkulturell utbildning inte var ett ämne eller enskilt moment som ska läras ut, utan snarare ett förhållningssätt som ska synliggöras i alla ämnen (Lunneblad, 2013). Därmed växte termen interkulturell pedagogik fram.

Lorentz (2018) beskriver att interkulturell pedagogik är ett arbetssätt som utvecklats för att utbildningen ska uppmärksamma skillnader och likheter i samhället. Lahdenperä (2004) menar att interkulturell pedagogik inte enbart är ett arbetssätt. Hon definierar interkulturell pedagogik som ett paraplybegrepp där bland annat interkulturellt förhållningssätt och arbetssätt ingår, vilket även Håland Anveden (2020) nämner och menar att förskolans miljö bör ”synliggöra lite av barnens vardag [...] lyfta fram det som barnen känner trygghet i och visa uppskattning för allas identitet” (s. 50).

2.2 Lagar och styrdokument

Det finns lagar och styrdokument som bland annat de som är verksamma inom förskolan ska följa i arbetet med interkulturalitet. Skollagen (SFS 2010:800) menar att förskolan alltid ska utgå från vad som är bäst för barnen. Det lyfts även fram att utbildningen ska visa och befästa respekt för mänskliga rättigheter som bland annat människans okränkbarhet, frihet, integritet och lika värde samt även grundläggande värderingar. Förskolan ska kunna tillämpa strategier för att möta barns olika behov och ge förutsättningar för en likvärdig utbildning. Förutom skollagen lyfter Barnkonventionen (Unicef, 1989), som numera är svensk lag, fram alla barns lika värde och att inga barn ska pekats ut eller göras skillnad på i förhållande till varandra oavsett bland annat hudfärg, kön, etniska eller sociala ursprung, språk, religion eller socioekonomiska förutsättningar. Interkulturalitet nämns inte specifikt, men aspekter av ett interkulturellt arbete syns i dels ovanstående lagtexter, dels i läroplan för förskolan, lpfö18:

Utbildningen ska ge barnen möjlighet att utveckla sin förmåga till empati och omtanke om andra genom att uppmuntra och stärka deras medkänsla och inlevelse i andra människors situation. Utbildningen ska präglas av öppenhet och respekt för skillnader i människors uppfattning och levnadssätt. Den ska ge barnen möjlighet att på olika sätt få reflektera över och dela sina tankar om livsfrågor (Skolverket, 2018, s.5).

Skolverket (2018) skriver fram att förskolan är en mötesplats där barn i tidig ålder kommer i kontakt med olika kulturer och kan således förberedas för att möta ett mångkulturellt och internationaliserat samhälle. Skolinspektionen har också utfört granskningar och undersökningar om det interkulturella arbetet i förskolan. I en granskning av Skolinspektionen (2017) lyftes det fram att ”förskolans personal behövde utveckla sin kunskap om hur de skulle kunna arbeta för att ta tillvara förskolan som kulturell och social mötesplats, det vill säga att inta ett interkulturellt förhållningssätt” (s.9). Genom att utveckla en medvetenhet om omvärlden, inklusive andra kulturer, menar Skolverket (2018) att man kan öka förmågan att förstå människor omkring sig och få ett öppet och tillåtande perspektiv på bland annat normer och värderingar.

Det finns lokala föreskrifter som skriver fram att förskolor ska arbeta interkulturellt, bland annat *Pedagogisk inriktning för Västerås Stads kommunala förskolor* (Västerås Stad, 2019), vilket är en lokal tolkning av förskolans läroplan som alla förskolor inom kommunen ska arbeta med. Den lyfter fram att ”Förskolan har också ett tydligt mångkulturellt och interkulturellt förhållningssätt [...] för att säkerställa inkludering” (s.

4). Det skrivs fram att förskolan har ett interkulturellt förhållningssätt, men förtydligar inte vad ett sådant förhållningssätt innebär.

2.3 Tidigare forskning

I det här kapitlet går vi igenom relevant nationell och internationell forskning som behandlar interkulturalitet. Vi redogör för forskningsstudiernas syfte, metod och resultat och visar på skillnader och likheter mellan studierna. Kapitlet är uppdelat i teman som vi anser relevanta för vår studie. *Att förstå interkulturalitet* innefattar beskrivningar av hur interkulturalitet kan tolkas, under rubriken *förhållningssätt* redogör vi för vad tidigare studier menar med ett interkulturellt förhållningssätt och rubriken *medvetenhet och reflektion* synliggör vad som ses som nödvändigt för att uppnå ett interkulturellt förhållningssätt.

Den forskning som används i studien är hämtade från databaserna ERIC (ProQuest), DiVA och SwePub. Vi har även använt Google som sökmotor. Vi använde oss av engelska och svenska sökord. De ord vi använde var "interkultur*", "preschool", "kindergarten", "early childhood", "teacher", "approach", "interkultur*", "förhållningssätt", "förskola" och "förskollärare". I tidigare forskning har vi använt oss av fem vetenskapliga artiklar och en forskningsrapport som vi hittade i databaserna nämnda ovan samt en doktorsavhandling som vi lånade i bokformat på Mälardalens Högskolas bibliotek. Vi lånade även två andra vetenskapliga böcker på samma bibliotek.

2.3.1 Att förstå interkulturalitet

Interkulturalitet innebär enligt Ponciano och Shabazian (2012) att en grupp tillsammans delar med sig av sina tidigare erfarenheter och nya tankar för att på så sätt lära och utveckla individen, vilket även andra internationella studier, som Kim och Connelly (2019) samt nationella studier, som Lahdenperä (2015) lyfter fram. Lahdenperä (2015) tillägger att interkulturalitet innebär att individer kan se och respektfullt bemöta och samspela med individer som är annorlunda än de själva. I Kim och Connellys (2019) kvalitativa studie undersöktes förskollärares undervisning med koppling till bland annat deras attityd till mångkulturalism och deras interkulturella förmåga. Syftet med studien var att undersöka förskollärares lärande och medvetenhet om bland annat kulturell mångfald. Totalt deltog 90 personer från ett lärarprogram i ett statligt universitet i nordöstra USA. Resultatet visade att interkulturell kompetens var kopplad till en starkare multikulturell undervisning, där förskollärares attityder och förutfattade meningar om andra kulturer kunde påverka utbildningen.

Interkulturalitet är en sammansättning av orden *inter* som betyder mellanmänsklig interaktion och *kultur* som innebär ett meningssystem som skapar ordning och ger inriktning i en persons liv (Lahdenperä, 2004). För att förstå interkulturalitet kan det vara av vikt att förstå vad kultur innebär. Lahdenperä (2004) menar att kultur oftast kopplas ihop med etnisk mångfald, vilket hon menar kan ses som en förminskning av begreppet. Ponciano och Shabazian (2012) nämner även etnicitet, modersmål, familjekonstellationer

och socioekonomisk status som aspekter av kultur, vilket även Stier, Tryggvason, Sandström och Sandberg (2012) delger och tillägger genus och religion.

Lahdenperä (2004) menar att ovanstående aspekter av kultur är osynliga, då det inte är något till exempel en förskollärare kan se eller höra bara genom att titta eller lyssna på en individ. Hon beskriver även synliga delar där artefakter, musik, mat, byggnader, traditioner, språk och utseende ingår. De synliga aspekterna av kultur är alltså något som en person kan ta på, se, lukta eller höra. En människas kultur är unik och Ponciano och Shabazian (2012) menar att varje individ, på grund av att hen är unik, bidrar till mångfalden, oavsett till exempel etnicitet eller socioekonomisk status och att en etniskt homogen barngrupp har en bred mångfald.

2.3.2 Förhållningssätt

Grunden för det interkulturella förhållningssättet är synen av att kulturer är något som skapas i sociala sammanhang, enligt Stier och Riddersporre (2019). De menar att det krävs en öppenhet och en självkritisk förmåga att kunna reflektera över sina egna förutfattade meningar för att inta ett interkulturellt förhållningssätt.

Ponciano och Shabazian (2012) lyfter fram att det oftast finns mer skillnad inom en kultur än mellan olika kulturer. Deras studie syftar till att ta reda på vad som utgör ett interkulturellt förhållningssätt, varför det är av vikt att arbeta interkulturellt och vilka verktyg en förskollärare kan behöva för att utvecklas inom interkulturalitet. Resultatet av deras studie visar att ett interkulturellt förhållningssätt innebär att till exempel en förskollärare uppmuntrar barn att dela med sig av sin kultur och arbetar för att barnen ska kunna utveckla en förståelse för variationer inom barngruppen.

Ponciano och Shabazian (2012) menar att en lärare som har ett interkulturellt förhållningssätt inte bygger utbildningen efter vad läraren själv vill förmedla som expert till barnen, utan snarare ger alla individer, barn, vuxna och lärare möjligheten att uttrycka sig, lära och läras av varandra. De argumenterar för att det är viktigt att förskollärare har ett interkulturellt förhållningssätt då de menar att det minskar generaliseringar hos barn och vuxna, om dessa förstår att en individ inte representerar en hel grupp, utan att alla är unika (2012). De menar att förskollärare behöver utmanas att kunna kliva utanför sin bekvämlighetszon för att få en djupare förståelse för andras kulturella sammanhang. På så sätt minskar risken att förskollärares beslut påverkas av deras egna förutfattade meningar. För att hjälpa lärare att arbeta med sitt interkulturella förhållningssätt lyfter Ponciano och Shabazian fram rollspel, föreläsningar och diskussioner utformade på ett sätt som utmanar lärares tankar som verktyg att arbeta med.

Stier och Riddersporre (2019) nämner att ett interkulturellt förhållningssätt inte omnämns i förskolans läroplan men samtidigt är en förutsättning för att arbeta utifrån läroplansmålen och riktlinjerna gällande värdegrunden. De menar kan leda ett dilemma för förskollärare då de förväntas inta ett visst förhållningssätt av myndigheter utan att få en vidare beskrivning av begreppet.

2.3.3 Medvetenhet och reflektion

Lahdenperä (2004) menar att utgångspunkten för ett interkulturellt arbetssätt är tanken att som lärare och barn utmanas att se situationer från olika håll och få förståelse för olika kulturella bakgrunder.

Genom att lyfta fram och arbeta med individers kulturella likheter och skillnader kan bland annat förskollärare bidra till att i längden minska på diskriminering och andra främlingsfientliga uttryck, genom att skapa en förståelse och acceptans för andra samt ett kritiskt förhållningssätt till sina egna värderingar (Lahdenperä, 2004). Lahdenperä (2004) menar att till exempel en förskollärare kan skapa möjligheter för barnen att lära sig och få förståelse av varandra genom att bland annat planera aktiviteter som grundas i att barnen får uttrycka sig fritt, vilket gör att barnen får styra aktiviteten framåt eller att de under aktiviteten kan bidra med sina erfarenheter och kunskaper. På samma sätt som Ponciano och Shabazian (2012) delger vad en förskollärare behöver för att utvecklas lyfter Lahdenperä (2004) fram rollspel, olika övningar, litteraturläsning samt möjlighet att berätta egna historier som exempel på aktiviteter med interkulturell grund som förskollärare kan använda för att själva utveckla barnens interkulturella tankegångar. Kultti (2012) redogör för fler arbetssätt som grundas i kommunikation och barnens intressen. Hon menar till exempel att förskollärare kan använda rutinsituationer för att lyfta fram begrepp som "mjölk" på bland annat olika språk, eller diskutera barnens nationaliteter med hjälp av flaggor (2012). Kulttis (2012) doktorsavhandling från Göteborgs Universitet syftade till att studera förskolans lärmiljöer med utgångspunkt i flerspråkighet och yngre barns kommunikativa utveckling. Resultatet visade bland annat att förskolans organisation, sociala och fysiska miljöer samt artefakter bidrog till att skapa förutsättningar för barns utveckling och delaktighet.

I en internationell kvalitativ studie av Man Chu Lau (2016), var syftet att framhäva studenters interkulturella kompetenser och tvåspråkiga egenskaper och undersöka vilka utmaningar det finns med att arbeta interkulturellt med yngre barn. Studien syftade även till att visa hur ett interkulturellt arbete kan gå till i en barngrupp med yngre barn. Det framgick att människor från olika grupper kan ha svårt att förstå varandra och att det därför kan vara svårt att bryta eller frångå från stereotypa tankar och mönster. Resultatet av hans studie visar även att interkulturalitet är en process som måste arbetas med hela tiden, då studenterna under året föll tillbaka till sina tidigare mönster och vissa förutfattade meningar. För att kunna se och bemöta individer med en annan kulturell bakgrund menar Man Chu Lau (2016) att det krävs en förmåga att kritiskt uppfatta och bearbeta dels sin egen kulturella bakgrund, dels andras kulturella bakgrund, genom att bland annat lyssna, observera, utvärdera och relatera. För att få fram sitt resultat utmanade Man Chu Lau (2016) två grupper av studenter i två olika delar av världen att under ett år föra en dialog och reflektera över skillnader och likheter mellan grupperna.

Stier m.fl. (2012) lyfter i sin kvalitativa studie fram de spontana lärsituationerna, alltså de oplanerade och improviserade, som de mest gynnsamma i det interkulturella arbetet. Syftet med studien var att försöka få nya insikter i arbetet med bland annat interkulturell

kompetens. I deras resultat framgår det att förskollärare måste arbeta systematiskt med interkulturalitet, bland annat med sin förmåga att kommunicera med en interkulturell utgångspunkt och med sin egen medvetenhet.

I de spontana lärsituationerna menar Stier, m.fl. (2012) att lärare är mer kapabla att fånga upp barnen och implementera interkulturalism, men menar samtidigt att det oftast inte är förrän lärarna reflekterar över sitt förhållningssätt i sådana situationer som de upptäcker hur de har arbetat. Även Silva, Bajzáth, Lemkow-Tovias och Wastijn (2020) redogör för vikten av att i arbetslagen reflektera över sitt arbete för att synliggöra didaktisk medvetenhet, det vill säga hur till exempel förskollärare tänker och hur de faktiskt agerar, för att på så sätt kunna öppna upp sig för nya tankesätt och på den vägen ändra arbetssättet om det skulle krävas. Deras kvantitativa studie syftar till att undersöka behovet av interkulturell utveckling hos förskollärare för att hjälpa dem att bemöta till exempel barn och vårdnadshavare. De använde en semistrukturerad enkät och 260 svaranden från Italien, Spanien och Ungern deltog. Resultatet av den studien visar att det finns ett behov av interkulturell utveckling hos förskollärare, med motivationen att det kan hjälpa familjer och förskollärare att utveckla goda relationer, då båda parterna kan få en djupare förståelse för varandra.

Reflektion och medvetenhet om sitt eget förhållningssätt lyfts både i internationella, som bland annat Kim och Connelly (2019) och nationella (Stier m.fl., 2012) studier. En anledning till att lärarna måste reflektera över situationen innan de upptäcker hur de har arbetat interkulturellt menar Stier, m.fl. (2012) är att lärarna ofta är omedvetna om sina förutfattade meningar om olika kulturer och att det kan krävas reflektion och tillbakablickar för att se hur de har arbetat, vilket även Man Chu Lau (2016) påpekar och menar att det krävs en medvetenhet om hur ens kultur bland annat påverkar ens världsåskådning, för att kritiskt kunna förhålla sig till exempelvis barngruppen.

Sammanfattningsvis visar forskningsfältet att nationell och internationell forskning lyfter fram begreppet interkulturalitet som något som kräver en förståelse för kultur och hur till exempel en förskollärare kan arbeta för att lyfta fram en positiv syn på variationer. Förskollärares medvetenhet och reflektion i bland annat arbetslaget ses som viktiga förutsättningar för ett interkulturellt arbete tillsammans med förmågan att se bortom sina egna behov och förutfattade meningar för att kunna bemöta olika kulturer.

2.4 Teoretiskt ramverk

Under denna rubrik redogör vi för vårt valda teoretiska ramverk och beskriver hur det är relevant för vår studie.

Den här studien utgår från Stier och Sandströms (2017) ramverk över interkulturellt förhållningssätt. Det här ramverket användes av Stier och Sandström i en tvådelad utbildning mellan 2014 och 2015 som syftade till att öka förskollärares interkulturella kompetens. Ramverket användes, tillsammans med ett tidigare ramverk av Stier, Tryggvason, Sandström och Sandberg (2012), för att i ett första möte kategorisera

förskollärarnas kompetens genom att placera de i olika kolumner, baserat på deras diskussioner. I ett andra möte med deltagarna placerade Stier och Sandström dem återigen i kolumner för att kunna utgöra om det hade skett någon utveckling mellan första och andra mötet. Vi kommer använda ramverkets begrepp för att undersöka förskollärares beskrivningar av begreppet interkulturalitet, arbetssätt, egenskaper som kan gynna arbetet samt faktorer som kan påverka arbetet, för att få en överblick över vart dessa beskrivningar placerar sig i förhållande till ramverkets olika förhållningssätt. Ramverket vi använder utgår från ett interkulturellt perspektiv och innefattar delarna *instrumentellt mångkulturellt förhållningssätt*, *medvetet mångkulturellt förhållningssätt*, *interkulturellt förhållningssätt* och *transkulturellt förhållningssätt*.

Tabell 1. Stier och Sandströms (2017, s. 6) ramverk över interkulturellt förhållningssätt

Delaspekt	Kulturförståelse	Reflektionssätt	Interaktionssätt
Förhållningssätt			
Instrumentellt mångkulturellt	Kulturer är olika, stabila och inbördes homogena	Omedvetet	Hantera olikheter Distanserat Exotiserande Otydlig gränssättning
Medvetet mångkulturellt	Kulturer är olika, delvis föränderliga och inbördes heterogena	Medvetet	Hantera olikheter Försiktigt distanserat Ängslig gränssättning
Interkulturellt	Kulturer varierar, är ständigt föränderliga och omskapas i interaktion	Kritiskt själv-reflexivt, ifrågasättande	Hantera och dra nytta av kulturell variation och Samspel mellan kulturer Tydlig gränssättning
Transkulturellt	Kulturer är mer lika än olika. Interaktion mellan kulturer ger hela tiden upphov till Nya kulturer	Meta-reflexivt	Synliggöra och dra nytta av mänskliga likheter Omskapande och främja Hybrididentiteter Gränsöverskridande

Stier och Sandström (2017) menar att ett instrumentellt mångkulturellt förhållningssätt grundar sig i en bild av att kulturer är något som en själv inte har utan är utpekande för "andra" (se tabell 1, vänstra kolumnen, första raden). Förskollärare med det här förhållningssättet ser en förskola med stor mångfald som något som kontrasterar normaliteten. De ser att händelser på förskolan speglar bland annat barnens kultur, som de ser som homogen och att barnens ageranden kan förklaras utifrån individens grupptillhörighet, något som de måste hantera. Förskollärare med en sådan här förståelse för kultur interagerar ofta med barnen på ett exotiserande sätt, som Stier m.fl. (2012)

förklarar som att barn med en annan kulturell bakgrund än läraren själv ses som något statistiskt, exotiskt och ”något annat” som ska bli tolererat. En lärare med ett instrumentellt mångkulturellt förhållningssätt reflekterar sällan över sin egen kultur och hur den kan påverka barngruppen (Stier & Sandström, 2017).

Ett medvetet kulturellt förhållningssätt grundar sig i att kulturer tolkas som olika och svåra att förändra (se tabell 1, vänstra kolumnen, andra raden). Till skillnad från det instrumentella mångkulturella förhållningssättet, menar Stier och Sandström (2017) att i det förhållningssättet ses inte kultur som något homogent, utan snarare som något komplext och svårt att avgränsa. Även om förskollärare med ett medvetet kulturellt förhållningssätt har en insikt i att kulturer är komplexa menar Stier och Sandström (2017) att det ändå kan saknas en förståelse för hur kultur är sammanflätat med bland annat kön, klass och etnicitet. En förskollärare med det här förhållningssättet begränsas i sin reflektion genom en begränsad medvetenhet om sina egna förutfattade meningar och sin begränsade medvetenhet om sin egen roll som produkt och producent av kultur (Stier & Sandström, 2017).

Det interkulturella förhållningssättet grundar sig, enligt Stier och Sandström (2017), i ett sätt att se på kulturer som produkter av bland annat socialt samspel (se tabell 1, första kolumnen, tredje raden). En förskollärare med det här förhållningssättet är självreflexiv och självkritisk och i interaktioner visar hen öppenhet till andra kulturer samt en vilja att undersöka andra kulturer. Det interkulturella förhållningssättet innefattar även en medvetenhet om konflikter som kan uppstå samt utvecklingsmöjligheter för bland annat en mångkulturell förskola. Med det här förhållningssättet kan förskollärare även hänvisa till bland annat kultur eller religion när de sätter gränser på till exempel önskemål och krav. Ett interkulturellt förhållningssätt innebär att till exempel en förskollärare vill arbeta pro-aktivt med att problematisera och bejaka bland annat mångfalden, att därmed inte bara arbeta med följderna av skillnader mellan människor och kulturer, utan även synliggöra och använda det unika hos varje människa i utbildningen (Stier & Sandström, 2017).

Det transkulturella förhållningssättet lyfter fram vikten av en bred mångfald, att samhället vinner mer än det förlorar på mångfalden och att förskolan ska främja till exempel alla barns lärande, flerspråkighet och tillhörighet genom att erbjuda en gränsöverskridande utbildning (se tabell 1, första kolumnen, fjärde raden). Förskollärare med det här förhållningssättet vill främja alla barns transkulturella identiteter. I det här förhållningssättet reflekterar till exempel en förskollärare utifrån en förståelse av att hen är produkt och producent av kultur på samma gång och samtidigt hur det kan användas i förskolan. Förskollärare som har ett transkulturellt förhållningssätt arbetar systematiskt och aktivt med att hjälpa barnen att lära sig av varandra och lära varandra om bland annat kulturer, språk, värderingar och traditioner (Stier & Sandström, 2017).

3 Metod

I det här kapitlet beskriver vi studiens *Metodologi*, där vi går igenom metoden vi använt i studien och varför vi anser att det metodvalet är relevant för vårt syfte och våra frågeställningar. Vidare redogör vi för studiens *Urval*, *Datainsamling* och *Materialbearbetning*. I sista avsnittet, *Studiens kvalitet*, redogör vi för hur vi har beaktat de forskningsetiska principerna samt studiens tillförlitlighet.

3.1 Metodologi

En kvalitativ ansats valdes för vår studie då vi ville synliggöra hur en förskollärare tänker och vad som sägs, snarare än att fokusera på mängder och antal, vilket Bryman (2018) menar utgör grunden för en kvalitativ undersökning.

Studiens forskningsmetod har utgångspunkt i en kvalitativ datainsamling, där vi använde oss av semistrukturerade intervjuer. Metoden valdes utifrån studiens syfte, då studien syftar till att ta reda på hur förskolläraren beskriver att hen arbetar med interkulturalitet i förskolan. Vi ansåg att en intervju var ett lämpligt sätt att få information från en förstahandskälla då det vänder sig direkt till personerna som studien syftar till. En semistrukturert intervju gav oss möjlighet att vara flexibla för att kunna anpassa följdfrågorna utifrån vad som nämndes under intervjun, vilket gav oss möjlighet att fördjupa oss i det respondenterna lyfte fram under intervjun snarare än att styra intervjun i en bestämd riktning. Bryman (2018) beskriver den semistrukturerade intervjuformen som ett sätt att få personliga svar från respondenterna, där det går att kontinuerligt forma intervjun efter respondenternas svar.

Vi använde oss av ljudinspelning som verktyg för intervjuerna. Bryman (2018) skriver fram att en ljudinspelning öppnar upp för möjligheten att återbesöka intervjuerna och tydligare utgöra vad som sägs under intervjutiden.

3.2 Urval

I det här avsnittet redogör vi för studiens *urval* och *hur vi gick tillväga* för att välja ut deltagare till studien.

Studiens syfte utgår från förskollärares beskrivningar. Det är förskollärares uppdrag att planera undervisningen i förskolan (Skolverket, 2018), därför valde vi att intervjua förskollärare angående interkulturalitet. Bryman (2018) menar att en kvalitativ studie stärker sin trovärdighet om den utgår direkt från personerna som syftet i studien riktar sig mot. Respondenterna har varierade erfarenheter av yrket.

Vi ville ha en bred variation av yrkeslivserfarenhet för att se om det kunde vara en påverkansfaktor av hur de väljer att arbeta med interkulturalitet. Kontakt togs främst till personer vi har haft tidigare kontakt med och personer vi har blivit tipsade om att ta kontakt med. Ett sådant urval beskrivs av Bryman (2018) som ett bekvämlighetsurval där

en person väljer sina respondenter efter till exempel tillgänglighet. Vi tog kontakt med 15 förskollärare via mail och telefon med en intervjuförfrågan samt en kortare beskrivning av studien. Åtta förskollärare tackade ja och de som tackade nej till studien angav bland annat personalbrist eller att de inte kände sig bekväma med begreppet.

3.3 Datainsamling

Under denna rubrik redogör vi för vår valda *datainsamlingsmetod, intervjuform, hur intervjuerna gick tillväga* samt en *kort sammanfattning av deltagarna*.

De som svarade ja på vår initiala förfrågan fick sedan ett mer utförligt informationsbrev, då de skulle få en större förståelse för studiens syfte och vilka rättigheter de hade i samband med intervjun (se bilaga 1). Intervjuerna tog cirka 30 minuter och åtta informanter deltog i studien och de arbetar i olika förskolor som är belagda inom samma kommun. Tanken var att respondenterna skulle få möjligheten att påverka hur intervjuerna skulle genomföras, valet var antingen fysiska intervjuer eller digitala. Under processen kom den valda kommunen med nya restriktioner angående Covid-19, vilket begränsade möjligheten för fysiska intervjuer. Därmed återstod enbart digitala intervjuer, där respondenterna istället fick välja mellan videosamtal i till exempel Zoom eller röstsamtal. Sex av respondenterna valde Zoom och två av respondenterna valde att intervjuas via röstsamtal.

Respondenterna fick möjligheten att se intervjufrågorna i förväg, då det kunde bidra till att de kände sig förberedda och bekväma inför intervjun (Bryman, 2018). Vi valde att utforma vår intervju med få och öppna intervjufrågor för att på så sätt kunna forma intervjun efter vad respondenten svarar istället för att styra samtalet i en bestämd riktning. Christoffersen och Johannesen (2015) menar att öppna intervjufrågor kan leda till en mer djupgående och bred nyans i respondenternas svar då respondenterna fritt får berätta om hur de uppfattar till exempel en situation eller en händelse. Eftersom vi eftersökte djup och bredd samt ett personligt svar på våra frågor valde vi den strukturen på intervjun.

Vi delade upp intervjuerna genom att vi båda ledde fyra intervjuer vardera, vilket innebar att den som ledde intervjun startade samtalet samt ställde de förskrivna frågorna som bestod av bakgrundsfrågor och huvudfrågor (Se bilaga 2). Intervjuns form öppnade för följdfrågor, där vi båda var delaktiga i att ställa frågor. De intervjuer som skedde via röstsamtal delades upp genom att en av oss ringde och en av oss använde sin telefon för inspelning. Under Zoom-intervjuerna spelade vi båda in samtalet för att sedan dela upp ansvaret för respektive transkribering. Vi valde att dela upp transkriberingen baserat på intervjuernas längd, så att vi i slutändan skulle få ungefär lika mycket att transkribera.

Nedan har vi gjort en tabell som ger en bild av respondenterna i undersökningen. För att bevara anonymiteten valde vi att döpa respondenterna till nr. 1 till nr. 8 och vi delade även in yrkeslivserfarenheten i block mellan 1–5 år, 6–10 år och 10+ år för att respondenterna inte skulle kunna urskiljas av den faktorn. En tredje kolumn i tabellen redogör för om förskollärarna beskriver att de har mer eller mindre mångfald i barngruppen.

Tabell 2. Respondenterna i undersökningen, yrkeslivserfarenhet och uttryckt mångfald i barngrupp.

Respondent	1	2	3	4	5	6	7	8
Yrkeslivserfarenhet	10+	1–5	10+	6–10	6–10	6–10	1–5	10+
Uttryckt mångfald	Mindre	Mindre	Mindre	Mer	Mindre	Mer	Mindre	Mer

3.4 Materialbearbetning

I det här avsnittet redogör vi för vår valda analysmetod, *tematisk analysmetod*, och hur vi har valt att *bearbeta* vårt insamlade material.

Vi bearbetade den insamlade data utifrån en tematisk analysmetod. Användandet av en tematisk analys gav oss en större överblick av vilka delar som var relevanta och skulle plockas fram till studien (Clarke & Braun, 2012). Vi utförde varje steg av analysen tillsammans, vilket innebär att vi båda läste samtliga transkriberingar och hjälptes åt att markera och plocka ut relevanta delar.

Det insamlade materialet lyssnades igenom innan vi transkriberade det, för att få en överblick av vad som sas under intervjuerna. Sedan transkriberade vi inspelningarna i separata Word-dokument. Vi läste sedan igenom transkriberingarna för att kunna urskilja våra frågeställningar eller vad som skulle kunna kopplas till frågeställningarna. Vi inledde kodningen genom att ställa respondenternas svar mot huvudfrågorna (se bilaga 2), för att få en överblick över delar som kunde vara relevanta för studien.

Vi jämförde koderna för att sedan dela in dem i teman vi döpte till likheter och skillnader, till exempel vilka likheter och skillnader det framkom i hur förskollärarna beskrev begreppet interkulturalitet. Utifrån dessa teman kunde vi skapa en tabell med delteman som speglade våra frågeställningar som blev förhållningssätt, arbetssätt och påverkansfaktorer. Dessa delteman formulerades sedan om och fick utgöra underrubrikerna i resultatavsnittet. Resultatet analyserades utifrån vårt valda teoretiska ramverk och jämfördes med tidigare forskning för att besvara studiens frågeställningar.

3.5 Studiens kvalitet

Under den här rubriken redogör vi för de två aspekter som utgör studiens kvalitet. Den ena är *forskningsetiska principer* och hur vi har förhållit oss till dem och den andra är en redogörelse för studiens *tillförlitlighet*.

3.5.1 Forskningsetiska principer

Studien är uppbyggd utifrån Vetenskapsrådets fyra forskningsetiska principer som en vetenskapligt studie ska följa. De forskningsetiska principerna innefattar

informationskravet, samtyckeskravet, konfidentialitetskravet och nyttjandekravet (Vetenskapsrådet, 2017).

Informationskravet

Vi informerade respondenterna om studiens syfte via ett informationsbrev. Informationsbrevet innehöll också en beskrivning av vad data kommer användas till och vilka som har tillgång till den. Respondenterna gjordes medvetna om att det slutgiltiga resultatet kommer publiceras på Diva. Utöver ovanstående information fanns även kontaktuppgifter till oss som utför studien samt vår handledare. Vi började varje intervju med att fråga om respondenterna hade tagit del av informationsbrevet och de fick möjlighet att ställa frågor om det var något som kändes oklart för dem. Ett dilemma som uppstod efter att vi skickat ut en förfrågan om intervju var att några av de som tackade nej angav att de kände sig obekväma med begreppet som en anledning. Vi förklarade för respondenterna att vi inte var ute efter rätt eller fel svar, utan vi enbart skulle samla data och deras tolkning inte skulle bedömas. Efter förklaringen fanns det fortfarande några som tackade nej, vilket vi respekterade.

Samtyckeskravet

Kravet om samtycke har bland annat uppfyllts genom att, via informationsbrevet, vara tydliga med att respondenternas deltagande i studien är frivilligt och kan avbrytas av dem när som helst. Innan intervjun startade fick deltagarna ge sitt muntliga samtycke om att vi bland annat spelade in samtalet och att vi kunde använda det som sägs under samtalet i studien, de fick även möjlighet att bekräfta att de fortfarande ville delta. Under intervjuerna kunde vi upprepa det som sagts av respondenterna för att ge dem möjligheten att validera det som sagts och bekräfta att det stämde överens med deras tankar.

Konfidentialitetskravet

Vi tog under studien hänsyn till konfidentialitetskravet genom att informera respondenterna att det i studien inte kommer kunna vara möjligt att utläsa några personliga detaljer om dem, till exempel deras namn eller deras arbetsplats. Vi behandlade även data på ett stängt nätverk som enbart vi hade tillgång till, för att skydda personuppgifter och behålla anonymiteten på deltagarna och intervjuerna som spelades in med hjälp av telefonen överfördes direkt efter intervjun till en dator med privat tillgång och raderades från telefonen.

Nyttjandekravet

Uppgifterna som framkommer av studien kommer enbart användas i studiesyfte. Vi informerade respondenterna att det enbart var vi, samt vår handledare som hade tillgång till transkriberingarna och att all data vi samlat in kommer raderas när studien är färdig och publicerad. Respondenterna som valde röstsamtal som intervjumetod fick information om att vi hade högtalare på och att det enbart var vi som intervjuade som var närvarande i rummet.

3.5.2 Tillförlitlighet

Under den här rubriken redogör vi för studiens tillförlitlighet. Bryman (2018) menar att en studies tillförlitlighet består av fyra bedömningskriterier, vilka är *trovärdighet*, *överförbarhet*, *pålitlighet* och *möjlighet att styrka och konfirmera*. Vi redogör för hur vi har agerat utifrån dessa kriterier.

Trovärdighet

På grund av studiens syfte valde vi att enbart intervjua förskollärare. Vi spelade in intervjuerna istället för att enbart anteckna för att få med så precisa redogörelser som möjligt. Vi transkriberade även det inspelade materialet för att lättare få en överblick på vad som sas och vad vi skulle bearbeta. Vi har även låtit vår handledare samt kurskollegor ta del av vårt arbete under en kamratopponering för att säkerställa att studien kan förstås även från andra perspektiv än våra egna.

Överförbarhet

Överförbarheten i den här studien kan begränsas på grund av dess storlek, men vi använder samtidigt ett relevant teoretiskt ramverk och tidigare forskning för att analysera och diskutera resultatet, vilket i sin tur kan användas i större studier. Resultatet i studien utgår från individers unika perspektiv och tolkningar, vilket gör att resultatet kan bli annorlunda om andra personer skulle använda sig av andra respondenter än de i denna studie. Studien utgår från förskollärares perspektiv vilket gör att resultatet kan vara svårt att tillämpa i andra sammanhang än förskolsammanhang, däremot anser vi att det kan gå att byta ut förskollärare mot andra typer av lärare om man vill rikta en liknande studie åt andra delar av skolväsendet. Förskolläraperspektivet kan försvåra överförbarheten men interkulturalitet i sig går att applicera i andra kontexter.

Pålitlighet

För att öka studiens pålitlighet har vi strävat efter att detaljerat redogöra studiens process i framskrivandet av det självständiga arbetet, genom att visa transparens i bland annat metodavsnittet. Genom att visa transparens har vi öppnat upp för möjligheten för andra att utföra studien på samma sätt som vi har gjort. Vi har även delgivit intervjufrågor och informationsbrev som bilagor.

Möjlighet att styrka och konfirmera

För att kunna konfirmera studien har vi inför intervjuerna poängterat att respondenterna inte kan delge rätt eller fel svar. Vi har medvetet valt att använda oss av färre frågor för att kunna fördjupa oss i respondenternas svar, för att kunna få mer detaljerade och personliga svar. Vi har varit medvetna om att vi kan påverka intervjuerna på olika sätt beroende på hur vi ställer frågor och vilka följdfrågor vi ställer. I både metod och resultat har vi strävat efter att vara så transparenta som möjligt genom att i till exempel resultatet ha med många citat för att försöka ge läsarna en bild av det som vi tagit del av och byggt vår studie på. Ponterotto (2006) menar att det kallas ”thick descriptions” och används för att skapa

transparens i bland annat resultatet, med motiveringen att läsaren lättare kan få en bild av hur intervjuerna gick till, vad som ordagrant sas och vad vårt resultat har formats av.

4 Resultat

Under rubriken Resultat redogör vi för hur förskollärare *beskriver begreppet* interkulturalitet, hur de beskriver att de *arbetar* med det samt deras beskrivning av *egenskaper* som kan gynna arbetet med interkulturalitet. Vidare beskrivs *faktorer* som kan påverka deras arbete.

4.1 Beskrivningar av begreppet interkulturalitet

I det här avsnittet presenterar vi förskollärarnas beskrivning av interkulturalitet. Vi synliggör bland annat beskrivningar av deras *erfarenhet av begreppet, vikten av det och vad begreppet innebär* för dem.

4.1.1 Interkulturalitet som komplext och viktigt

Intervjuunderlaget visar att begreppet kan vara obekant och att det finns förskollärare som antingen inte hört talas om interkulturalitet, eller har hört talas om begreppet men inte är bekanta med det, eller beskriver det som något svårt. Däremot beskrivs interkulturalitet som viktigt, ”ett väldigt viktigt ämne [...] men det känns som man inte pratar så jättemycket om det, alltså använder begreppet interkulturalitet, jag tycker man bör synliggöra det lite mer”. Intervjuunderlaget visar att interkulturalitet är ett begrepp som anses vara viktigt, oavsett förskollärares tidigare erfarenhet av det.

Förskollärarnas beskrivning av varför de anser att det är ett viktigt begrepp skiljer sig åt. En beskrivning om vikten av interkulturalitet är att synliggöra människors individualism och att lära sig att respektera varandra trots olikheter.

Respekten för varandras olikheter, tycker jag är viktigt att lyfta fram. Förskolan ska ju vara likvärdig, men den ska ju inte vara lika, utan den ska ju vara...det handlar ju mycket om kunskapen, inställningen till de här olika kulturerna som man möter. Alltså vi ska ju göra dem till samhällsmedborgare, lägga en grund, då är det ju viktigt att visa att det finns olikheter och att det är helt okej (Respondent 8).

Kunskapen om människors olikheter och att respektera dessa olikheter lyfts fram i intervjuunderlaget och beskrivs som att det i längden kan bidra till barnens utveckling till goda samhällsmedborgare.

4.1.2 Aspekter av interkulturalitet

I ytterligare en beskrivning av vikten av ett interkulturellt arbete synliggjordes hur en förskollärare kan arbeta för att lyfta bland annat barngruppens olikheter. Förskolläraren kopplar ihop interkulturalitet och värdegrunden och beskriver att det borde lyftas fram mer i förskolan.

Redan när man är barn så behöver vi synliggöra att vi alla är så olika, men vi behöver respektera varandra, lära oss att visa empati till varandra och det gör man i förskoleåldern. Alltså, börjar man redan nu och synliggöra det här så kommer man långt i livet helt enkelt. Jag tänker att det pratar vi jättemycket om, att värdegrundsarbetet är det som är prio ett i förskolan, alltså hur man är mot varandra, hur man är en bra kompis och ja, med tanke på att vi är så olika och att vi lever i olika kulturer och jo, alla ämnen, matematik, natur och teknik, det får man in ändå, men jag tänker att värdegrund och interkulturalitet, det är därför det är så viktigt (Respondent 2).

Intervjuunderlaget visade att det fanns en variation i hur förskollärare beskrev sin tolkning av begreppet. Det beskrevs hur förskollärare kan agera, bland annat genom att inkludera människor, att vara mottagliga för möten med andra kulturer och att visa nyfikenhet för andra. Begreppet kan även innebära människors olika erfarenheter, språk, religioner, traditioner samt hur människor kan se och förstå sin omvärld.

I intervjuunderlaget framgår det att interkulturalitet kan kopplas till mångfald. I en beskrivning lyfts kopplingen mellan interkulturalitet och mångfald fram, men det lyfts även fram att interkulturalitet innefattar fler aspekter, som till exempel kulturella skillnader mellan familjer, som bland annat socioekonomiska förutsättningar.

Det är ganska vanligt att man tänker interkulturalitet, att det har att göra med människors olika härkomst, vart man kommer ifrån, kanske olika religioner man har och så vidare. Men det handlar faktiskt också om att.... för mig i alla fall handlar det också om att ha olika kultur eller kulturella [...] ja, men hur man liksom lever, det spelar ingen roll om man är ifrån ett annat land, man behöver inte... det behöver inte vara olika kulturaliteter bara för att man är från två olika länder eller bara för att två familjer är från Sverige. Man kan fortfarande ha olika kulturellt så i familjen, så tänker jag [...] det blir oftast att man har ett fokus på att det måste vara från olika länder, men jag tycker inte det, alltså man kan ha, det kan vara social status som också bidrar till olika kulturalitet (Respondent 7).

Kopplingen mellan mångfald och interkulturalitet lyfts fram i fler beskrivningar, men resonemanget utvecklas och fördjupas i människors olika erfarenheter av till exempel högtidsfirande.

Jag tänker att vi alla människor, vi lever i olika kulturer och då tänker jag att vi har olika erfarenheter [...] jag firar jul, vi säger att jag firar jul på ett sätt så betyder inte det att någon annan firar jul på samma sätt, utan då måste man tänka. Det är ju min erfarenhet medan någon annan kanske firar på ett helt annat sätt. Eller att.... interkulturalitet [...] jag kopplar inte interkulturalitet ihop med mångkultur, utan det är kulturen i sig, alla människors kultur, att vi har så olika erfarenheter och så. Det är väl det jag tänker att det är för mig (Respondent 2).

Det synliggjordes i intervjuunderlaget att interkulturalitet kopplas till "olika kulturer" där beskrivningarna av vad som menas med kultur innebär bland annat människors härkomst, religion, svenska traditioner, flerspråkighet, etnicitet, utseende, social status, människors olika erfarenheter, historia och geografiska platser.

4.1.3 Sammanfattningsvis

Resultatet visar att förskollärarna har olika erfarenhet av interkulturalitet. Det framkommer att det finns förskollärare som inte hört talas om begreppet och det finns förskollärare som har en begränsad kunskap om begreppet och beskriver interkulturalitet som bland annat ett svårt eller brett begrepp. Trots begreppets komplexitet lyfte förskollärarna vikten av att synliggöra interkulturalitet i praktiken, då de beskriver att

området kan bidra till en positiv samhällsutveckling. Det lyfts att mångfald är den vanligaste kopplingen till interkulturalitet, men förskollärarnas beskrivning innefattar flera aspekter, där de bland annat synliggör vad olika kulturer kan innefatta. Begreppsdefinitionen kunde utifrån deras beskrivningar delas in i *handlingar*, som till exempel att vara mottaglig för andra kulturer och *egenskaper*, som till exempel förmågan att se och förstå sin omvärld.

4.2 Beskrivningar av interkulturellt arbetssätt

Under den här rubriken redogör vi för förskollärarnas beskrivning av deras arbetssätt, som innefattar *hur aktivt* de arbetar med interkulturalitet och *hur de synliggör* arbetet.

4.2.1 Att arbeta mer eller mindre aktivt

I intervjuunderlaget visades att majoriteten av förskollärarna som deltog i studien ansåg att det var svårt att synliggöra interkulturalitet. Det framgår i intervjuunderlaget att det finns en variation i förskollärarnas beskrivning av hur mycket de arbetar med området, där några uttryckte att de arbetade mindre aktivt och andra uttryckte att de arbetade aktivt.

De som uttryckte att de inte arbetade aktivt med interkulturalitet förklarade att det fanns en rad anledningar och uttryckte bland annat anledningar som att det var svårt att göra arbetet naturligt. Anledningar som uppgavs till att arbetet var svårt att göra naturligt var bland annat att det saknades representation från andra länder eller att förskolans geografiska plats försvårade arbetet då det inte fanns familjer eller barn med annan bakgrund.

Jag tänker att man måste ha bakgrunden att vi är en liten förskola och vi har inte folk eller barn eller familjer från olika kulturer här. Vi har... dem flesta här är svenskar [...] det gör att vårt arbete med det här blir inte så himla omfattande som man skulle vilja önska (Respondent 7).

I intervjuunderlaget framgår det att det finns områden som beskrivs ”supersvenskt” vilket beskrivs som tråkigt och att det försvårar arbetet med interkulturalitet. Det uttrycktes en önskan att ha fler barn eller personal från olika länder i förskolan för att kunna synliggöra interkulturalitet mer naturligt.

4.2.2 Synliggörande genom kommunikation

Intervjuunderlaget visar att de förskollärare som beskriver att de arbetar med interkulturalitet främst använder sig av kommunikation för att synliggöra begreppet i barngruppen. Förskollärarna beskriver en variation av kommunikativa former, vilka innefattar bland annat *estetik*, *verbal kommunikation*, *litteratur*, *bildstöd* och *tecken*. Det som förskollärarna har gemensamt är att hur de än väljer att arbeta med kommunikation utgår de från den kulturella mångfald som representeras i barngruppen, till exempel vilket modersmål barnen har.

I studien lyfts användning av estetik i form av barnsånger och verbal kommunikation i form av fraser som hej, god dag, tack, adjö, mat på olika språk fram. Det lyfts även fram kommunikation genom litteratur och det beskrivs att förskollärare tillsammans med sin

barngrupp går till biblioteket och lånar till exempel Pippi Långstrump, Mamma Mu och Alfons Åberg på de olika språk som representeras i barngruppen. En tredje form som lyftes var användandet av tecken och bildstöd i aktiviteter.

Även vid rutinsituationer som lunch och mellanmål framgår det, enligt intervjuerna, att förskollärare arbetar med kommunikation genom att samtala om och reflektera kring till exempel vad frukter heter på olika språk eller vid matbordet reflektera över vad till exempel mjölk och vatten heter på barngruppens olika modersmål. En aktivitet som beskrevs gick ut på att räkna på olika språk, där inte enbart modersmål som representeras i barngruppen synliggjordes, utan även andra språk:

Barnen räknade och var intresserade av att räkna på sina olika språk, de var stolta över detta, att "det här språket kan jag" och upptäcka att "vi har samma språk". Så då hade jag ofta en lite mindre uppsamlingstid innan mellanmål. Jag samlade ihop de som jag skulle ha kring mellanmålet och jag hade reflektion, ja "vad gjorde ni, jag var ju inne med de här. Vad har ni gjort idag?" och så räknade vi att alla var på plats. Då räknade vi på de sätt vi kunde räkna på och inte bara på det modersmål vi hade, så jag kunde räkna på engelska och tyska och lyfte vikten av att vara stolt över sitt ursprung och det växte jättemycket hos barnen (Respondent 8).

Det framgår i intervjuunderlaget att förskollärarna är öppna och nyfikna på barngruppens olika erfarenheter och språk, då de under både planerade aktiviteter och rutinsituationer reflekterar tillsammans med barnen om olika fraser på de olika språk som representeras på förskolan.

4.2.3 Egenskaper som beskrivs som gynnande för arbetet

Under den här rubriken redogör vi för egenskaper som förskollärarna beskrev som nödvändiga för en förskollärare att besitta för att underlätta arbetet med interkulturalitet. Intervjuunderlaget i vår studie pekar ut fyra återkommande egenskaper som förskollärarna redogör som betydelsefulla i det interkulturella arbetet. Dessa egenskaper är *öppen*, *nyfiken*, *tillåtande* och *ömsesidig respekt*.

Den första egenskapen är öppen vilket beskrivs som att vara bred i sitt tänk. Det framgår även i intervjuunderlaget att förskollärare beskriver öppenhet som att vara driven och att besitta en vilja att lära sig om andras kulturer då kunskapen som ges kan föras vidare till ytterligare barn och barngrupper. Att vara öppensinnad beskrivs som att en förskollärare bland annat är mottaglig för nya tankar och idéer då det kan hjälpa hen att inte fastna i gamla mönster.

Jag tycker man ska vara öppensinnad och inte liksom låsa sig för, för läser man sig i att det ska funka på ett sätt så kommer man bara få med sig en typ av människa, en typ av barn. Man ska vara ganska bred i sitt tänk, om ni förstår vad jag menar? Så att man inte kan säga "det här är ett sätt och det är det som ska funka" utan man kanske ska använda sig av flera olika metoder och verktyg för att få med alla (Respondent 5).

Två andra egenskaper som lyfts fram är nyfiken och tillåtande, på liknande sätt som öppenhet. Dessa två egenskaper beskrivs också kunna bidra till att en förskollärare får en vilja att lära sig mer om andra och se bland annat flerspråkighet som en tillgång.

Ja, men, vara öppen och nyfiken och tillåtande. Jag känner att jag vill lära mig mycket, mycket mer och det tror jag fler också behöver vara. Jag känner mig glad att få jobba på en förskola där

vi har många språk...vi har ju, ja...mellan 10–20 andra modersmål förutom svenska. Det ser jag som en stor tillgång och det är viktigt att man ser det som en tillgång [...] Jag tänker att vara öppen och nyfiken är ju en start och det hoppas jag att, det är så man jobbar ute på förskolorna, men jag tänker inte att det räcker (Respondent 4).

En fjärde återkommande egenskap som lyfts fram är *ömsesidig respekt*. I intervjuunderlaget framgår det att förskollärare redan tidigt ska bemöta barnen respektfullt och visa intresse för deras kultur som ett sätt att fånga upp barnens intressen och tidigare erfarenheter:

Jag tänker att man bör ha den här ömsesidiga respekten och nyfikenhet på barnen, att man visar intresse för barns kultur, att redan vid inskolning tänka att man kan ta upp ”men vad har barnen för intresse hemma” för att liksom ta tillvara på deras erfarenheter och kunna fånga det i förskolan (Respondent 2).

Förskollärarna beskriver att ovanstående egenskaper är av stor vikt för att kunna arbeta interkulturellt, då dessa egenskaper kan bidra till att förskollärare vidgar sitt tankesätt och öppnar upp för möjligheten att bli mer mottaglig för nya kulturer.

4.2.4 Sammanfattningsvis

Resultatet visar en variation i hur aktivt förskollärare arbetar med interkulturalitet. Några synliggör begreppet mer och andra mindre. En anledning som lyfts fram till varför det skiljer sig är tillgång till etnisk mångfald. De förskollärare som arbetar mindre aktivt med interkulturalitet menar att det bland annat beror på förskolans geografiska plats eller att barngruppen saknar representation från andra länder. När förskollärare som arbetar aktivt med interkulturalitet beskriver hur de arbetar lyfts främst flerspråkighet fram. De synliggör flerspråkighet genom att bland annat sjunga och berätta sagor på olika språk, samt dela med sig av olika fraser. De uttrycker att genom att vara öppen, nyfiken, tillåtande och visa ömsesidig respekt till andra människor kan det interkulturella arbetet underlättas genom att de beskrivna egenskaperna möjliggör för förskollärare att vilja lära sig om andras kulturer och se det som en tillgång.

4.3 Beskrivningar av påverkansfaktorer

Under den här rubriken redogör vi för faktorer som förskollärarna beskrev kunde påverka arbetet med interkulturalitet. Faktorer som lyftes fram var *samverkan med vårdnadshavare, ekonomiska och praktiska resurser, kunskap- eller kompetensutveckling, begreppets komplexitet och barns förståelse av interkulturalitet*.

4.3.1 Samverkan med vårdnadshavare

Intervjuunderlaget pekar på att samverkan med föräldrar och vårdnadshavare både kan ha positiv och negativ påverkan på arbetet med interkulturalitet. Det framkommer att det finns tillfällen där förskollärare kan stöta på utmaningar.

Men vi har också haft en förälder som har varit väldigt emot det, för att hen har sagt att ”nu är vi i Sverige och jag vill att mina barn ska vara en del av den svenska kulturen PUNKT”. Och där fick vi nästan ingen respons alls, det måste ju stå för den föräldern, då kan man inte fortsätta

pusha liksom, det är ju ett val som den familjen gör. Så vi har fått både och men i det stora hela så är det ju såklart ganska positivt, alltså de tycker ju det är roligt och föräldrarna visar positivitet [...] positivt tycker jag i det stora hela (Respondent 7).

Trots att det kan uppstå utmaningar i samband med samverkan så beskriver förskollärare att de får bra respons från vårdnadshavare som ofta tycker det är positivt att deras förskola arbetar för att synliggöra den mångfald som representeras på förskolan. Däremot framkommer det i intervjuunderlaget att även om förskollärare har en positiv upplevelse av samverkan med vårdnadshavare finns det fortfarande faktorer som kan begränsa arbetet med interkulturalitet.

4.3.2 Ekonomi och materiella resurser

En annan faktor som lyfts är frågan om resurser, där det handlar om både ekonomiska och materiella resurser. Det kan handla om budget och det beskrivs som tråkigt att förskolor måste välja bort vissa saker i förmån till andra, eller att de inte har råd att införskaffa det material som förskollärare beskriver behövs för att kunna arbeta med interkulturalitet.

Jag tänker att det är lättare [...] med böcker och grejer, att kunna liksom visa, läsa, få igång barnens tankar, idéer och funderingar. Det är egentligen ganska så lätt bara jag engagerar mig [...] tyvärr är det så här tråkigt att vi önskar massa saker, men det kommer till hur mycket pengar de har att lägga, det är ju det. Fanns det obegränsade resurser så skulle nog inte någon rektor säga "nej ni får inte köpa in det". Men det kommer åter igen till vad får vi köpa, vad ska prioriteras (Respondent 7).

I intervjuunderlaget framkommer det att förskollärare som beskriver att de inte har en bred etnisk mångfald på förskolan lyfter behovet av material kopplat till interkulturalitet för att kunna synliggöra området mer naturligt på sina avdelningar. Det beskrivs att materialet kan hjälpa barnen att lättare bli nyfikna på kulturer utöver de som representeras på förskolan om barnen har något att relatera till samt använda sina sinnen för att utforska, som till exempel en bok.

4.3.3 Begränsad kunskaps- och kompetensutveckling

Andra resurser som beskrivs som en utmaning är avsaknaden av kunskap- eller kompetensutveckling där det beskrivs, av fler respondenter, att de inte fått några föreläsningar eller andra former av kompetensutveckling riktade "rakt mot interkulturalitet" och de uttrycker att det inte skrivs fram tydligt i förskolans läroplan. Begreppet beskrivs som att det inte synliggörs tillräckligt vilket begränsar arbetet och begreppet kan misstolkas:

Det är ett väldigt viktigt ämne tänker jag, men det känns som man inte pratar så jättemycket om det, alltså använder begreppet interkulturalitet, jag tycker man bör synliggöra det lite mer. Det är mycket att man pratar mångkultur, men jag tycker att man ändå måste få in begreppet mera tror jag, för att man ska få en djupare förståelse för hur man kan arbeta kring det faktiskt. Man pratar lite om det i skolan men är ju inte jättemycket [...] det är ju ändå ett så viktigt ämne som jag tycker bör synliggöras mer. Få konkreta exempel och man kan arbeta med det kanske (Respondent 2).

En annan utmaning som kan kopplas till begränsad kunskap eller kompetensutveckling är förskollärarnas beskrivning av begreppet som komplext, vilket kan försvåra arbetet.

Begreppet kan bland annat ses som för brett vilket kan leda till att fler aspekter av begreppet begränsas och inte synliggörs.

Det är väl att begreppet är så pass vitt, jag tror inte att om jag skulle fråga mina kollegor så skulle inte alla kunna förklara "vad står interkulturalitet för?" Många är inne fortfarande på mycket med flerspråkighet och mångfald så och inte tänker vidare, alltså vidare (visar med händerna "bredare"). Så det tror jag kan vara svårt att veta, när vi ändå har en skyldighet att arbeta med det (Respondent 8).

En konsekvens av begränsad kunskap om interkulturalitet som lyfts fram i intervjuunderlaget är förskollärares svårighet att få syn på barns förståelse av området. Det beskrivs att det finns svårigheter med att veta om barn har förstått syftet med till exempel en aktivitet där interkulturalitet skulle synliggöras.

Det är just det här att vi ska förstå att barnen har förstått vad vi jobbar med, det är väl det som är en utmaning. Har de verkligen fått en förståelse för det vi vill belysa nu och... ja, det skulle man ju kunna göra med hjälp av pedagogisk dokumentation sen för vi går ju alltid tillbaka till det vi har gjort och det skulle kunna vara en hjälp för oss när vi går tillbaka och pratar om lika värde, då kanske vi får syn på det här. Jag tänker att det är det som har varit... det är lätt för oss vuxna att förmedla det, genomföra och planera en aktivitet, men det är svårt för oss att veta om dem har fått en förståelse för det (Respondent 2).

Reflektioner med barngruppen och pedagogisk dokumentation lyfts fram som exempel på sätt att försöka synliggöra syftet med aktiviteter.

4.3.4 Sammanfattningsvis

Resultatet visar att det finns flera faktorer som förskollärare beskriver som utmaningar för deras arbete. En faktor som kunde utläsas som antingen positiv eller utmanande var samverkan med vårdnadshavare. Det lyftes även fram att en förskolas ekonomiska förutsättningar kan påverka arbetet med interkulturalitet genom att förskolan kan behöva välja bort material. Kunskap- och kompetensutveckling lyftes fram som en utmaning då förskollärarna beskrev att det saknades utbildning inom interkulturellt arbete vilket kan leda till att begreppet bland annat beskrivs som komplext. Svårigheter att synliggöra barns förståelse eller lyfta fram syftet med bland annat aktiviteter kan också påverka arbetet med interkulturalitet.

5 Analys

I det här kapitlet redogör vi för resultatet kopplat till studiens teoretiska ramverk samt relevant forskning. Vi använder Stier och Sandströms (2017) ramverk för att undersöka *förskollärarnas beskrivningar av begreppet interkulturalitet och beskrivningar av hur de arbetar med interkulturalitet*. Med utgångspunkt i ramverket undersöker vi även *påverkansfaktorerna* som lyfts fram i resultatet.

5.1 Komplexitet, egenskapsperspektiv och

handlingsperspektiv

Resultatet pekar på att begreppet interkulturalitet kan uppfattas som svårt för att det upplevs som ett brett begrepp som saknar en tydlig definition i styrdokument kopplade till förskolan samt förskollärarnas egen utbildning. Beskrivningarna av förskollärarnas erfarenhet av begreppet kan tyda på att förskollärarna har begränsad förkunskap om interkulturalitet, vilket kan tyda på att dessa beskrivningar kan placeras i det instrumentella mångkulturella förhållningssättet men deras beskrivningar kan även tyda på en medvetenhet om begreppets komplexitet, vilket kan placera dessa i ett medvetet mångkulturellt förhållningssätt (Stier & Sandström, 2017). Trots att det saknas en tydlig definition av begreppet i styrdokument menar förskollärarna i studien att det är viktigt att belysa det i tidig ålder genom att till exempel synliggöra människors olikheter och att det är okej att vara olika, med vilket de menar lägger grunden för barnen att bli empatiska och respektfulla samhällsmedborgare, vilket Lahdenperä (2015) skriver fram som egenskaper som växer fram hos barnen genom samspel med individer som kommer från en annan kulturell bakgrund.

I resultatet framkommer hur vikten av interkulturalitet beskrivs utifrån förskollärarna och varför den bör synliggöras redan i tidig ålder, vilket tyder på vad Stier och Sandström (2017) menar är ett transkulturellt förhållningssätt ur kulturförståelseaspekten. Beskrivningen av vad synliggörandet av vad interkulturalitet kan bidra till i fråga om utvecklingen till respektfulla samhällsmedborgare, kan tyda på att förskollärarna ser det som att samhället kan vinna mer på att synliggöra olika kulturer än vad det kan förlora på det (Stier & Sandström, 2017).

Det saknas en tydlig beskrivning av vad interkulturalitet innebär, vilket kan göra att förskollärarna blir tvungna att själva tolka begreppet, vilket synliggörs i deras olika beskrivningar av begreppet. Förskollärarnas beskrivning av interkulturalitet innefattar en bredd utöver mångfald, bland annat språk, religion, värdegrund och olika kulturer. Studien påvisar att det finns olika uppfattningar om vad kultur innebär, vilket kan påverka tolkningen av begreppet interkulturalitet. Förskollärarnas beskrivningar av vad olika kulturer innefattar kan delas in i ett egenskapsperspektiv och ett handlingsperspektiv. Dessa två perspektiv kan tolkas som det Lahdenperä (2004) beskriver som osynliga och synliga aspekter av kultur. Ur ett egenskapsperspektiv kan kultur, enligt förskollärarna bland annat vara människors härkomst, traditioner, erfarenheter, kunskap, anletsdrag och social status. Förskollärarnas syn på kultur ur ett handlingsperspektiv beskrivs bland annat genom hur de bemöter och visar intresse för andra kulturer. Beskrivningarna av vad kultur kan innebära, tyder på att det finns ett uttryck för kulturförståelse som kan placeras under det interkulturella förhållningssättet (Stier & Sandström, 2017) då kultur beskrivs i former av produkter av individens upplevelser, till exempel att kultur kan innebära vilka erfarenheter en person besitter.

Sammanfattningsvis visar det analyserade resultatet att det finns uttryck för alla fyra förhållningssätt i beskrivningarna av begreppet. De beskrivna förkunskaperna kan placeras under ett instrumentellt mångkulturellt förhållningssätt, samtidigt som beskrivningarna

visar ett medvetet mångkulturellt förhållningssätt genom att det reflekteras över begreppets komplexitet. Förskollärarnas beskrivning av att samhället vinner på att synliggöra interkulturalitet kan placeras i det transkulturella förhållningssättet medan deras breda beskrivning av vad kultur innefattar kan tyda på att de har ett interkulturellt förhållningssätt.

5.2 Mångfald och flerspråkighet

Resultatet tydliggör att det finns skillnader avseende hur förskollärarna arbetar med interkulturalitet. Det blir tydligt att förskolans mångfald är en avgörande del angående synliggörandet av interkulturalitet. Förskollärare beskriver att en mångfald i verksamheten gör arbetet med interkulturalitet mer naturligt och de som inte har en bred mångfald i verksamheten beskriver det som en anledning till att deras interkulturella arbete inte blir omfattande. Beskrivningar av att inte arbeta lika omfattande med interkulturalitet på grund av brist på mångfald kan kopplas med en kulturförståelse i ett instrumentellt mångkulturellt förhållningssätt (Stier & Sandström, 2017) då det kan tyda på att förskollärarna som inte har en bred mångfald ser på mångfald som något "annat", (Stier, m.fl. 2012) och därför kan avstå från att uppmärksamma det, då det kontrasterar förskolans normalitet (Stier & Sandström, 2017).

I resultatet framgår det, utifrån förskollärarnas beskrivningar, att aktiviteter som behandlar flerspråkighet är en metod som används för att synliggöra interkulturalitet. Det finns en variation i hur de beskriver de olika aktiviteterna med flerspråkighet, bland annat genom sånger, barnlitteratur, olika fraser och ord samt skrift och tecken. Utifrån det teoretiska ramverket av Stier och Sandström (2017) skulle interaktionssättet, med användandet av till exempel sånger och barnlitteratur på barnens språk kunna kopplas till ett instrumentellt mångkulturellt förhållningssätt. Genom att uppmärksamma flerspråkighet på ett sådant sätt kan det tolkas som vad Stier och Sandström (2017) beskriver som kulturaliserande eller exotiserande, vilket Stier m.fl. (2012) lyfter fram som en tunn förståelse för kultur, då personer i dessa fall binder kulturen till ett objekt, som till exempel en bok på ett annat språk. Däremot kan beskrivningarna av agerandet i sig, att de faktiskt synliggör en aspekt av interkulturalitet, placeras i ett medvetet mångkulturellt förhållningssätt (Stier & Sandström, 2017), då dessa beskrivningar visar en vilja att lyfta fram interkulturalitet genom flerspråkighet.

Sammanfattningsvis pekar studien på att beskrivningarna av arbetsmetoder som framkommer i resultatet kan förstås som ett instrumentellt mångkulturellt förhållningssätt. Vidare framträder i resultatet att kopplingar mellan arbete och interkulturalitet utgörs av flerspråkighet, men det saknas synliggörande av andra aspekter som kan utgöra interkulturalitet. Däremot beskriver förskollärarna en vilja att synliggöra interkulturalitet, även om det är begränsat till flerspråkighetsaspekten, vilket kan tolkas som att deras beskrivningar även kan placeras i det medvetna mångkulturella förhållningssättet.

5.2.1 Interkulturellt förhållningssätt

I studien framkommer vilka egenskaper som förskollärarna beskriver kan underlätta arbetet med interkulturalitet. De egenskaper som lyfts fram i studien är öppen, tillåtande, nyfiken och att kunna visa ömsesidig respekt. Öppenhet är en egenskap som Stier och Riddersporre (2019) menar är en förutsättning för att kunna inta ett interkulturellt förhållningssätt. Dessa egenskaper går in i varandra. Genom att vara öppensinnad och ha en vilja att lära sig, skapas en nyfikenhet som ger möjligheten till kunskap om andra. Denna kunskap öppnar upp för att vara tillåtande för andras olikheter och då kan en ömsesidig respekt skapas. Beskrivningar av att vara öppen, tillåtande och nyfiken på andra kulturer kan ses som ett interkulturellt förhållningssätt utifrån interaktionsaspekten (Stier & Sandström, 2017). Forskning lyfter även fram självreflektion som en avgörande egenskap för ett interkulturellt förhållningssätt (Ponciano & Shabazian, 2012; Stier & Riddersporre, 2019), vilket är en egenskap som inte beskrivs av förskollärarna. Eftersom förskollärarna inte nämner självreflektion i sina beskrivningar kan det tolkas som att förskollärarna, utifrån deras beskrivningar, inte alls eller sällan reflekterar över sin egen kultur, vilket i sin tur även skulle kunna placeras under ett instrumentellt mångkulturellt förhållningssätt (Stier & Sandström, 2017).

Sammanfattningsvis kan vi se att förskollärarnas beskrivningar kan placeras i det interkulturella förhållningssättet när de lyfter egenskaper som de menar är viktiga för att kunna synliggöra interkulturalitet, men beskrivningarna kan även placeras under det instrumentella mångkulturella förhållningssättet då det kan tolkas som att självreflektion av deras egen kultur saknas.

5.3 Det interkulturella arbetets komplexitet

Studien visar att det finns olika faktorer som både kan underlätta och utmana arbetet med interkulturalitet. Det framkommer att samverkan med vårdnadshavare oftast har en positiv inverkan på arbetet, där förskollärare beskriver att samtalen med vårdnadshavarna ofta leder till ett utbyte av bland annat fraser. Även om mötena med vårdnadshavare beskrivs som oftast positiva förekommer tillfällen där vårdnadshavare uttrycker en önskan om att deras barn ska vara en del av den svenska kulturen. Beskrivningen av hur förskolläraren hanterade situationen med vårdnadshavaren kan tolkas som att hen är tillmötesgående till vårdnadshavarens önskemål, vilket skulle kunna placeras i det medvetna mångkulturella förhållningssättet då hen respekterar vårdnadshavaren men samtidigt visar otydlighet i gränssättningen av vad förskolan arbetar för (Stier & Sandström, 2017).

Avsaknad av kompetens beskrivs som en påverkansfaktor av förskollärarna. De beskriver att de inte har fått någon föreläsning eller annan kompetensutveckling riktad till interkulturalitet, vilket kan tyda på ett instrumentellt mångkulturellt förhållningssätt (Stier & Sandström, 2017). Deras beskrivning kan tolkas som att de riktar sin begränsade kunskap mot någon annan, till exempel kommunen som inte erbjuder kompetensutveckling inom området och inte reflekterar över vad de själva kan göra. Det

framkommer även i studien att det är svårt att tolka begreppet, vilket en förskollärare nämner som en utmaning och beskriver att de ändå har en skyldighet att arbeta med det. Det är något som skulle kunna beskrivas som ett dilemma i det interkulturella arbetet, enligt Stier och Riddersporre (2019), där de menar att förskollärare får i uppdrag att arbeta med något som saknar en tydlig definition i bland annat styrdokument.

Barnens förståelse beskrivs som en faktor som kan vara utmanande, då det framkommer att det kan vara svårt att synliggöra om barnen har fått en förståelse för det förskollärarna försöker förmedla. En förskollärare beskriver det som lätt att planera och genomföra aktiviteter, men svårt att utgöra om barnen har förstått syftet. Beskrivningen av att det kunde finnas en svårighet i att få syn på om barnen tog till sig det som förmedlades av hen visar på ett kritiskt ifrågasättande och ett interkulturellt förhållningssätt ur reflektionsaspekten, då det kan tyda på en självreflektion hos förskolläraren (Stier & Sandström, 2017).

Sammanfattningsvis kan vi se i förskollärarnas beskrivning av påverkansfaktorer att dessa kan placeras under olika förhållningssätt i ramverket. Dels visar resultatet att hanteringen av dilemman med vårdnadshavare kan tolkas som ett medvetet mångkulturellt förhållningssätt. Förskollärarnas beskrivning av avsaknad av kunskap eller kompetens kan tyda på ett instrumentellt mångkulturellt förhållningssätt, medan beskrivningen av förskolläraren som uppvisar ett kritiskt ifrågasättande befinner sig inom ramen för vad som utgör ett interkulturellt förhållningssätt sett ur reflektionsaspekten.

6 Diskussion

Syftet med studien är att undersöka hur interkulturalitet kan synliggöras i praktiken. I det här avsnittet diskuterar vi vad som framkommit i studien i relation till våra frågeställningar som är hur förskollärare beskriver begreppet och deras arbete med interkulturalitet samt påverkansfaktorer för detta arbete. Diskussionen av studiens analyserade huvudresultat tar utgångspunkt i forskning, lagar och styrdokument samt relevant litteratur.

Under första underrubriken diskuterar vi *skillnader av definition och arbetssätt*, vilket synliggjordes i analysen. Sedan delger vi *möjliga konsekvenser* av ett interkulturellt arbete. Vi diskuterar sedan studiens *metodval*, *slutsats* och avslutar med *utvecklingsområden* samt *förslag på vidare forskning*.

6.1 Skillnader av definition och arbetssätt

Det går att utläsa att det är skillnad mellan förskollärarnas beskrivning av begreppet interkulturalitet och hur de beskriver att de arbetar med det. Förskollärarnas breda beskrivning av vad interkulturalitet kan innebära hamnar under det interkulturella förhållningssättet, medan deras beskrivning av arbetssättet snarare hamnar i det instrumentella mångkulturella förhållningssättet (Stier & Sandström, 2017). I deras beskrivning av begreppet kan vi utläsa en bredd på vad interkulturalitet kan vara, de

förklarar begreppet som betydligt mer än enbart mångfaldsarbete. Däremot ser vi, i deras beskrivning av hur de arbetar, att begreppet blir reducerat till att handla om att enbart synliggöra mångfald, vilket kan försvåra arbetet för de förskolor som inte har en bred mångfald, eller beskrivs sakna mångfald överhuvudtaget.

Förskollärarna uttrycker att det saknas tillräcklig kunskap om hur interkulturalitet kan synliggöras i praktiken. Brist på kunskap kring begreppet kan vara en bidragande faktor till att förskollärares arbetssätt begränsas. Stier och Riddersporre (2019) menar att det kan uppstå dilemman, till exempel att inte alla aspekter av ett begrepp synliggörs, om förskollärare arbetar med områden de inte har förkunskap eller tillräcklig kompetens kring. För att bidra till att hjälpa förskollärare vidga sitt interkulturella arbete bör de erbjudas föreläsningar inriktade på interkulturalitet för att få ett grepp om hur de ska kunna applicera det i vilken verksamhet som helst (Ponciano & Shabazian, 2012). En annan anledning till varför förskollärare uttrycker att de känner svårigheter med att arbeta med interkulturalitet kan vara att de inte har blivit utmanade att reflektera över sitt förhållningssätt eller sin egen kultur, vilket Man Chu Lau (2016) och Stier m.fl. (2012) lyfter fram som en förutsättning för ett interkulturellt arbete.

Eftersom Läroplan för förskolan (Skolverket, 2018) nämner flera aspekter av interkulturalitet (Lahdenperä, 2004; Lahdenperä, 2015) som till exempel värdegrunden, kultur, genus, språk och mångfaldsarbete som riktlinjer som vi ska förhålla oss till och följa i praktiken borde det innebära att förskollärarna arbetar med fler aspekter än flerspråkighet. Kan det innebära att förskollärarna arbetar med interkulturalitet i flera områden utan att de tänker på det? Värdegrunden och allas lika värde kan kopplas till interkulturalitet vilket kan innebära att alla som arbetar med värdegrunden även arbetar interkulturellt. Det kan även vara att förskollärare medvetet väljer att lyfta flerspråkighet på olika sätt som ett sätt att synliggöra interkulturalitet, då språk och språkutveckling har fått mer utrymme i den reviderade läroplan (Skolverket, 2018), vilket kan ha gett ett intryck på förskollärare att fokusera på den aspekten.

Förskollärarna uttrycker däremot att de bland annat inte hört talas om begreppet eller att de inte har mycket kunskap om begreppet. Innebär det att deras beskrivning av vad begreppet innebär är en tolkning av vad de tror sig vara delar av interkulturalitet och att de därmed inte känner sig trygga med att lyfta andra aspekter än deras tolkning, trots att de arbetar med det, eftersom det kan råda en osäkerhet på om det är interkulturalitet eller inte? Det kan vara en anledning till att de valde att synliggöra flerspråkighetsarbetet i deras beskrivning av hur de arbetar interkulturellt, då det möjligtvis kan vara den enda aspekten förskollärarna är säkra på ingår i begreppet. En reflektion, bland annat inom arbetslaget, kan bidra till att deras tankar om interkulturalitet och hur deras praktiska arbete utförs blir sammanvävda och synliggjorda. Silva m.fl. (2020) skriver fram reflektionen som ett verktyg att balansera teori och praktik, alltså att förskollärarnas tankar ska belysas i det praktiska arbetet. På så sätt skulle det praktiska arbetet kunna innehålla bredden som förskollärare beskriver och inte stanna vid flerspråkighet.

6.2 Möjliga konsekvenser

I studien framgår det att det finns förskollärare som arbetar mindre aktivt med interkulturalitet. Förskollärare vars barngrupper som saknar etnisk eller språklig mångfald kan uppleva utmaningar med att synliggöra kulturer som inte är representerade i förskolan. Genom att reducera det interkulturella arbetet till att handla om till exempel enbart flerspråkighet och inte lägga fokus på andra aspekter riskerar förskollärare att i längden främja främlingsfientlighet och diskriminering i barngruppen (Lorentz, 2018). Främlingsfientlighet kan vara en produkt av bland annat rädsla och okunskap för att barnen inte har fått några erfarenheter av människor med till exempel en annan kultur än sin egen. Förskollärare kan därmed arbeta med att lyfta fram acceptans och förståelse för andra kulturer än enbart de som är representerade i verksamheten, för att ge barnen möjlighet att utveckla empati och respekt för alla individer. Att respektera alla individer och att arbeta för att synliggöra allas lika värde lyfts även fram i Skollagen (SFS 2010:800).

Det kan vara av vikt för förskolor som saknar en kulturell mångfald i verksamheten att ha ett tillåtande förhållningssätt och lyfta fram skillnader och likheter som återfinns i omvärlden (Lorentz, 2018). Sverige är ett mångkulturellt land som representeras av människor från stora delar av världen och förskolan kan förbereda barnen att möta samhället, vilket innebär att barnen kan förberedas på att möta en kulturell mångfald. Utan erfarenheter eller tidigare möten med en kulturell mångfald kan mötet skapa rädsla eller osäkerhet (Lahdenperä, 2004). Ett interkulturellt arbete skulle kunna bidra till att barnen istället bejakar olikheterna och visar nyfikenhet och acceptans mot dessa (Stier & Sandström, 2017).

Eftersom kultur även innefattar hemkultur kan det vara av vikt att synliggöra den kulturen utöver kulturskillnader mellan länder. Det är något som de förskolor som saknar representation från andra länder kan arbeta med, att synliggöra barngruppens hemkultur, som även den kan innehålla skillnader individer sinsemellan (Ponciano & Shabazian, 2012). Att synliggöra barnens hemkulturer kan skapa trygghet då barnen kan se en del av sig själv i förskolemiljön och på så sätt kan barnen lära sig av varandra och varandras kultur (Håland Anveden, 2020). Barnkonventionen (1989) lyfter fram att inga barn ska pekats ut på grund av bland annat sin härkomst. Det kan därför vara av vikt för de förskolor som saknar den etniska mångfalden att även lyfta fram hur det kan se ut i andra länder, för att undvika en utpekande mentalitet om de skulle få in ett barn från till exempel ett annat land.

6.3 Metoddiskussion

Studien fokuserar på förskollärares beskrivningar av begreppet interkulturalitet och hur de beskriver att de arbetar. Genom att välja en kvalitativ ansats fick vi ta del av förskollärarnas beskrivningar, men för att synliggöra hur arbetet går till i praktiken skulle vi kunna använda observation som komplement till intervjuerna. På så sätt hade vi kunnat få en bredare bild av det praktiska arbetet. Vi valde att ställa ett fåtal frågor där respondenterna själva fick reflektera. Hade vi valt att fokusera frågorna och leda intervjun hade resultatet

kunnat se annorlunda ut. När förskollärarna själva fick reflektera över frågorna fick vi möjlighet att kunna anpassa följdfrågorna efter det som sas under intervjun. Av det som nämndes under intervjun valde vi att fokusera på specifika områden, vilket gav det resultat vi fick fram då vi valde att fokusera på områden som kunde kopplas till våra frågeställningar. Intervjun var formad på ett sätt som tillät egna tolkningar och beskrivningar från respondenterna och vi hade därmed ingen förbestämd riktning vilket kan ha lett till att deras beskrivning av begreppet och beskrivning av arbetssätt skilde sig, då vi inte styrde samtalet att fokusera åt ett håll. Hade vi däremot valt att fokusera på andra områden som nämndes under intervjun hade vi kunnat få andra svar och resultatet hade kunnat se annorlunda ut. Begreppet interkulturalitet i sig kunde vara avskräckande för respondenterna, då vi fick några avböjande från att delta i studien på grund av det. Vår studie hade kunnat se annorlunda ut om begreppet var mer vanligt förekommande.

6.4 Slutsats

I studien framgår det att förskollärare har olika uppfattningar om vad interkulturalitet innebär och att de arbetar efter individuella tolkningar. Det blir synlig skillnad i hur begreppet beskrivs och hur det arbetas med i praktiken. Deras beskrivning av begreppet skildrar flera aspekter av interkulturalitet, där begreppet kan ses från både ett egenskapsperspektiv och ett handlingsperspektiv. I det praktiska arbetet hamnar däremot fokus ofta på etnisk mångfald eller flerspråkighet, vilket kan ses som att innebörden av begreppet begränsas i det praktiska arbetet.

Studiens titel är ett citat från intervjuunderlaget som vi anser speglar studiens slutsats att det blir synligt att kunskap om interkulturalitet behöver lyftas mer. Det behövs en vidare förklaring i vad det innebär för förskolans verksamhet, att det är ett förhållningssätt som kan genomsyra alla aspekter av det praktiska arbetet. Det skulle kunna leda till att förskollärare ser på det praktiska interkulturalitetsarbetet ur fler perspektiv, vilket i sin tur skulle kunna bidra till att interkulturalitet även arbetas med genom att förskollärare synliggör fler aspekter av kultur i förskolan.

6.5 Förslag på utvecklingsområden och vidare forskning

Som utvecklingsområde hade vi valt att komplettera intervjuerna med observationer för att få ett förstahands-intryck av det praktiska arbetet. Vi hade även kunnat använda oss av gruppintervjuer, då det hade kunnat leda till att deltagarna reflekterar tillsammans och nya idéer kan skapas. Vi hade även kunnat vända oss till kommunen, då det är de som har författat de lokala föreskrifterna som förskollärarna ska arbeta efter. Det hade kunnat resultera i att vi får en förståelse för vad interkulturalitet innebär för dem.

Vi hade även kunnat använda oss av en kvantitativ ansats (Bryman, 2018) för att få en bredare överblick på hur mycket det interkulturella arbetet synliggörs och då även jämföra om vi hade fått samma resultat.

Som förslag på ytterligare forskning skulle vi föreslå att försöka ta reda på *varför* förskollärare tänker brett kring interkulturalitet men arbetar något snävare. Vi skulle även vilja föreslå att undersöka varför interkulturalitet inte synliggörs mer i bland annat förskollärarytbildningen, då det är ett område som ingår i förskollärarnas uppdrag.

Referenser

- Braun, V. & Clarke, V. (2012) *Thematic Analysis. APA Handbook of Research Methods in Psychology: Vol. 2.* American Psychological Association: Research Designs. <https://doi.org/10.1037/13620-004>
- Bryman, A. (2018). *Samhällsvetenskapliga metoder.* (3. Uppl.). Liber.
- Christoffersen, L. & Johannessen, A. (2015). *Forskningsmetoder för lärarstudenter.* (1. uppl.). Studentlitteratur.
- Håland Anveden, P. (2020). *Den inkluderande förskolan: en handbok.* (3. Uppl.). Studentlitteratur.
- Kim, H. & Connelly, J. (2019). Preservice Teachers' Multicultural Attitudes, Intercultural Sensitivity, and their Multicultural Teaching Efficac. *Educational Research Quarterly*, 42 (4), 3–20.
- Kultti, A. (2012). *Flerspråkiga barn i förskolan: villkor för deltagande och lärande.* Göteborgs universitet.
- Lahdenperä, P. (red.) (2004). *Interkulturell pedagogik i teori och praktik.* Studentlitteratur.
- Lahdenperä, P. (red.) (2015). *Forskningscirkel – Arena för verksamhetsutveckling i mångfald.* Mälardalens Högskola
- Lorentz, H. (2018). *Interkulturell pedagogisk kompetens: integration i dagens skola.* (2. uppl.). Studentlitteratur.
- Lunneblad, J. (2013). *Den mångkulturella förskolan: motsägelser och möjligheter.* (2. uppl.). Studentlitteratur.
- Man Chu Lau, S. (2015) Intercultural education through a bilingual children's rights project: reflections on its possibilities and challenges with young learners. *Intercultural Education*, 26 (6), 469–482. <https://doi.org/10.1080/14675986.2015.1109774>
- Ponciano, L. & Shabazian, A. (2012). Interculturalism: Addressing Diversity in Early Childhood. *Dimensions of Early Childhood*, 40 (1), 23–29.
- Ponterotto, J. G. (2006). Brief Note on the Origins, Evolution, and Meaning of the Qualitative Research Concept Thick Description. *The Qualitative Report*, 11(3), 538-549.
- Silva, C., Bajzáth, A., Lemkow-Tovias, G. & Wastijn, B. (2020). Encouraging intercultural attitudes and practices in contemporary ECEC services. Insights from a research conducted in Italy, Spain, and Hungary. European Early Childhood Education. *Research Journal*, 28 (1), 90-103. <https://doi.org/10.1080/1350293X.2020.1707365>
- Skolinspektionen (2017). *Förskolans arbete med flerspråkiga barns språkutveckling.* (Diarienummer: 400–2015:7428). <https://www.skolinspektionen.se/globalassets/02-beslut-rapporter-stat/granskningsrapporter/tkg/2017/forskolans-arbete-med-flersprakiga-barns-sprakutveckling/rapport-forskolans-arbete-med-flersprakiga-barns-sprakutveckling-uppdaterad-version.pdf>

- Skollagen (SFS 2010:800). Utbildningsdepartementet.
<http://rkrattsbaser.gov.se/sfst?bet=2010:800>
- Skolverket (2017). *Interkulturellt förhållningssätt och nyanlända barn*.
<https://larportalen.skolverket.se>
- Skolverket (2018). *Läroplan för förskolan: Lpfö 18*. Skolverket.
- Stier, J. & Riddersporre, B. (2019). *Interkulturellt arbete i förskolan: med läroplanen som grund*. (1. uppl.). Natur & Kultur.
- Stier, J. & Sandström, M. (2017) *En interkulturell förskola? Förhållningssätt och kunskapsformer hos förskolepersonal i Rinkeby-Kista*. Högskolan Dalarna.
- Stier, J., Tryggvason, M-T., Sandström, M. & Sandberg, A. (2012). Diversity management in preschools using a critical incident approach. *Intercultural Education*, 23(4), 285–296. <https://doi.org/10.1080/14675986.2012.724877>
- Unicef (1989). *Barnkonventionen: FN:s konvention om barnets rättigheter*. BRIS.
<https://unicef.se/barnkonventionen/las-texten#hela-texten>
- Vetenskapsrådet (2017). *God forskningssed*. Stockholm: Vetenskapsrådet.
https://www.vr.se/download/18.2412c5311624176023d25b05/1529480532631/God-forskningssed_VR_2017.pdf
- Västerås Stad (2018). *Pedagogisk inriktning för Västerås Stads kommunala förskolor*. Västerås Stad Skolverksamheter

Bilaga 1 - Informationsbrev

Informationsbrev angående förfrågan om deltagande i undersökning om interkulturalitet.

Hej!

Vi är två studenter från Mälardalens högskola, som läser förskolläraryrket på sjuende termin. Vi ska skriva vårt självständiga arbete som ska handla om *interkulturalitet i förskolan*. Syftet med vår studie är att ta reda på hur förskollärare beskriver hur de arbetar för att synliggöra interkulturalitet i praktiken. I förskolans uppdrag ingår att förskollärare ska arbeta med interkulturalitet, därför anser vi som utför studien att din erfarenhet och ditt deltagande är av vikt, då kommande förskollärare ska få en inblick i hur arbetet i praktiken kan gå till.

Studien kommer att ske genom intervjuer som beräknas ta cirka 30 minuter. Ditt deltagande i undersökningen är helt frivilligt. Du har rätten att när som helst under datainsamlingen avbryta ditt deltagande utan närmare motivering och utan några negativa konsekvenser för dig. Du som respondent kommer inte nämnas vid namn, liksom förskolan ni arbetar på. Vi är de enda som kommer ha tillgång till den insamlade data i skrivande stund, men vår handledare för arbetet kan komma att be om en kopia på transkriberingen. Undersökningen kommer att presenteras i form av en uppsats vid Mälardalens högskola som i sin slutversion läggs ut på databasen Diva.

Vi kommer att bifoga intervjufrågorna till dig i förhand om så önskas. I början av intervjun kommer du som respondent få tillge ett muntligt samtycke, men om det önskas kan vi innan intervjun skicka ett skriftligt samtyckesbrev.

Vi önskar genomföra intervjun så snart som möjligt, helst under v. 46–47 om det finns möjlighet. Skicka gärna förslag på dag och tid samt form på intervju. Vi kan komma till förskolan för en fysisk intervju, men det rådande läget öppnar också upp för möjligheten av en digital intervju via till exempel Zoom, Teams, Skype eller ett telefonsamtal.

Vår studie kommer att följa vetenskapsrådets riktlinjer om god forskningsetik. <https://www.vr.se>

Vid frågor får ni gärna kontakta oss.

Michelle Lyimo	#####@live.se	073 – ### ## ##
Robin Ström	#####@student.mdh.se	070 – ### ## ##

Handledare:		
Pernilla Kallberg	#####.#####@mdh.se	#### – ## ## ##

Med vänlig hälsning
Michelle och Robin

Bilaga 2 - Intervjufrågor

Bakgrundsfrågor

- Vill du tala om vad du heter?
- Hur många års erfarenhet har du som förskollärare?
- Berätta om förskolan du arbetar på.

Huvudfrågor

- Vad tänker du på när du hör begreppet interkulturalitet?
- Berätta om ett tillfälle där du planerade och genomförde en aktivitet där du anser att interkulturalitet synliggjordes.

Avslutande frågor

- Är det något du vill tillägga?

Exempel på följdfrågor:

Vad menar du med...?

Du nämnde...skulle du kunna utveckla?

Hur resonerar du kring...?

Varför tror du att det är...?

Vad känner du krävdes av dig...?

Vad var lätt med...?

Vad var utmanande med...?

Upplever du att....?

